

УДК 658.155

ПРИБУТОК ЯК ЦЕНТРАЛЬНА КАТЕГОРІЯ В ЕКОНОМІЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Шафорост Я.П., здобувач
Вінницький інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

Розглянуто основні підходи до визначення сутності прибутку як основного показника діяльності підприємства, визначено основні чинники, що впливають на його величину. Акцентовано увагу на виборі оптимальної методики факторного аналізу прибутку.

Ключові слова: прибуток, фактори зовнішнього та внутрішнього впливу, факторний аналіз прибутку, постійні і змінні витрати, маржинальний дохід.

Актуальність проблеми. На сьогодні досить гостро постає питання дослідження прибутку як центральної категорії в економіці кожного підприємства. Це зумовлено насамперед тими процесами, які відбуваються в Україні в останні часи, особливо коли організаційна слабкість механізмів узгодження інтересів суб'єктів господарювання, недосконалість правового регулювання економічних відносин, некомпетентність сторін бізнесу, банкрутство, високий рівень підприємницьких ризиків, нерозвиненість інституту страхування та ін. ставлять під сумнів можливість успішного та ефективного розвитку підприємництва. У зв'язку з цим потреба в дослідженні прибутку стає особливо відчутною, оскільки подібна інформація дозволяє не лише охарактеризувати діяльність суб'єкта господарювання, а й оцінити стан економічного та соціального розвитку країни в цілому. Тому на сучасному етапі розвитку економіки наукові дослідження щодо сутності, ролі та значення прибутку, а також факторів його формування та використання є актуальними.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Слід зазначити, що проблема прибутку тривалий час знаходиться в полі зору дослідників. Значний науковий внесок у дослідження теоретичних та практичних підходів до сутності прибутку як індикатора ефективної фінансово-господарської діяльності підприємств та країни загалом зробили зарубіжні вчені, серед яких слід відзначити А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, Й. Шумпетера, Ф. Найта, К. Монро, Дж. Бернеса, Т. Дворкіна, та вітчизняних – І.А. Бланка, А.Т.Турила, О.А.Зінченка, Н.Ю.Іванової, Р.Ф.Бутинця та інших. Однак, зважаючи на значний доробок науковців у сфері визначення сутності прибутку та факторів, що впливають на його величину, дана проблематика потребує поглиблення досліджень, оскільки від проникливості осмислення значення основного показника діяльності суб'єктів господарювання залежать перспективні можливості обґрунтування способів розв'язання сучасних проблем.

Мета статті. Метою даної статті є представлення систематизованих автором історичних та сучасних концепцій щодо визначення сутності фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання з метою дослідження його об'єктивного економічного змісту, а також визначення основних чинників, що впливають на його величину, та вибір оптимальної методики факторного аналізу прибутку.

Виклад основного матеріалу. Не можна з абсолютною точністю сказати ким вперше визначено прибуток як результат діяльності господарюючого суб'єкта. Однак, більшість вчених вважає початком еволюції поглядів на сутність прибутку часи меркантилізму. Тому спробуємо відслідкувати як у різні історичні епохи трактувалось поняття прибутку та як розглядають його сьогодні.

Меркантилісти вважали, що прибуток виникає у сфері обігу, зокрема у зовнішній торгівлі в результаті нееквівалентного обміну, тобто продажу за завищеними цінами. Однак, відмітимо, головною проблемою меркантилістів було те, що у їх поглядах на сутність прибутку повністю ігнорувався прибуток у сфері мануфактурного виробництва. Вони розглядали прибуток як різницю між ціною продажу та купівлі товару. Так, у своїх працях один із найяскравіших представників меркантилізму Т.Ман стверджував, що «зовнішня торгівля приносить нам користь трьох видів: по-перше, - користь державі... по-друге, - прибуток самого купця, по-третє, - доходи короля» [1, с.166].

На зміну поглядам меркантилістів у XVII ст. прийшла школа фізіократів, представники якої доводили, що прибуток створюється тільки у сфері сільського господарства, де вплив природних умов призводить до збільшення споживчих вартостей понад витрати виробництва. Так, засновник даної економічної школи Ф.Кене стверджував, що прибуток отримує той, хто володіє землею, адже сама земля і природа дає цей прибуток.

На нашу думку, головною помилкою фізіократів є те, що прибуток для них був виключно результатом хліборобської праці, тобто, виходячи з їх суджень, додана вартість створюється наче сама по собі без залучення будь-якої людської праці.

Суттєвий доробок у розробку проблеми прибутку внесли класики політекономії А. Сміт та Д. Рікардо, які в XVIII-XIX ст. обґрунтували ідею створення доданої вартості.

У різні часи А. Сміт трактував прибуток як закономірний результат продуктивності капіталу; винагороду капіталістові за його діяльність і ризик; вираховування з частини неоплаченої праці найманого робітника [2].

А. Сміт писав, що «при обміні готового товару на гроші, працю чи інші продукти, окрім оплати ціни матеріалів та заробітної плати робітників повинна бути ще деяка сума для прибутку підприємця, який ризикує своїм капіталом у цій справі. Тому вартість, яку робітники додають до вартості матеріалів, розкладається сама у цьому випадку на дві частини, одна з яких іде на оплату заробітної плати, а інша – на оплату прибутку їх підприємця на весь капітал,

який він авансував у вигляді матеріалів та заробітної плати. У нього не було б ніякого інтересу наймати робітників, якби він не міг розраховувати на отримання від продажу виготовлених ними витворів що-небудь понад суму, необхідну тільки для відшкодування його капіталу...» [2].

Отже, головним надбанням А. Сміта є створення концепції трудової вартості, яку з часом ефективно розвине К. Маркс. Проте зауважимо, що істотним недоліком поглядів А. Сміта є те, що він не зміг узгодити суперечливі погляди щодо першоджерела прибутку, об'єднати їх у цілісну концепцію. Цей синтез, на нашу думку, полягає в тому, що джерелом прибутку, насамперед, є праця найманих робітників, а також праця підприємця (управлінська, організаторська). Засоби праці самі по собі прибуток не створюють, але у процесі їх поєднання з найманою працею виникає нова продуктивна сила, так званий синергічний ефект.

Продовжувачем теорії А. Сміта став його співвітчизник англійський економіст Д. Рікардо. Заслуга Д. Рікардо полягає в тому, що він спробував дати пояснення процесу розподілу, виходячи з єдиної основи – трудової теорії вартості. Він стверджував, що прибуток і заробітна плата не є джерелами, а є складовими вартості, що створюється тільки працею. Д. Рікардо писав: «підвищення вартості праці є неможливим без відповідного падіння прибутку» [3, с. 43].

Таким чином, розглянувши погляди відомих класиків на сутність та природу прибутку, ми дійшли висновку, що основним здобутком їх концепції було створення теорії додаткової вартості в галузі матеріального виробництва та те, що вони визначили прибуток як результат відрахування із вартості створеного продукту праці робітника на користь капіталіста.

Розглядаючи виникнення та розвиток такої складної економічної категорії як «прибуток» неможливо обійти увагою погляди та досягнення видатного німецького філософа та економіста К. Маркса. Він вважав, що прибуток – це перетворена форма доданої вартості. Тільки додана вартість, на його думку, виступає як породження всього авансованого капіталу. Джерелом доданої вартості він вважав працю найманих робітників. Робітник своєю працею створює більшу вартість, ніж вартість його робочої сили. На поверхні буржуазного суспільства зникає привласнення чужої праці і прибуток виступає як похідна руху всього авансованого капіталу, як результат витрат виробництва. Однак недоліком теорії К. Маркса є те, що він необґрунтовано вважав джерелом вартості тільки працю найманих робітників, ігноруючи при цьому працю підприємців. Тобто, ми вважаємо, що у марксистській теорії прибуток визначався як перетворена форма додаткової вартості, яка створена тільки найманою працею.

Таким чином, на основі вище викладеного ми бачимо, що в різні часи поняття «прибуток» трактувалось неоднозначно. Тому детальне вивчення поглядів відомих економістів світу на цю проблему дасть можливість глибше усвідомити альтернативні погляди, а отже, наблизитись до істини.

Зауважимо, що у сучасній економічній літературі сутність прибутку тлумачиться також по-різному.

На думку вченого І.А.Бланка, прибуток – це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [4, с.41].

Заслуговує на увагу думка Г.С. Савицької, яка розглядає прибуток як частину чистого доходу, створеного в процесі виробництва та реалізованого в сфері обігу, який безпосередньо одержують підприємства [5].

А.Т. Турило та О.А. Зінченко вважають прибуток основним джерелом інтенсивного та інноваційного розвитку підприємства, реконструкції виробництва, модернізації його матеріально-технічної бази, покращення соціальних стандартів тощо [6, С. 109].

Г.М.Тарасюк та Л.І.Шваб, а також Н.І.Верхоглядова, Д.М.Ядронський та Н.А.Іваннікова розглядають прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність підприємства [7, с. 239; 8, с. 287].

Як економічний показник розглядає прибуток А.А.Мазаракі, що являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво і реалізацію продукції [9, с. 449].

Досить своєрідно розглядають прибуток В.Г.Федоренко, О.М.Діденко, М.М.Руженський та О.Ф.Уткін. Прибуток, на їхню думку, - це система економічних відносин між підприємцями і найманими працівниками щодо виробництва, розподілу та привласнення створеної додаткової вартості, яка відособлюється у вигляді надлишку над витратами власного капіталу [10, с. 97].

Розглянувши погляди вітчизняних вчених та науковців на сутність прибутку, хотілось би зупинитися на трактуванні прибутку іноземними фахівцями.

Так, С.Фішер, Р.Дорнбуш та Р.Шмалензи зазначають, що власники підприємств всіх форм (одноособове володіння, партнерство або корпорація) намагаються досягти максимізації прибутку, щоб стати якомога сильнішими. В більшості випадків, - зазначають науковці, підприємства здійснюють свою діяльність так, щоб максимізувати прибуток [11, с. 125]. При цьому доходи вони розглядають як суми, отримані підприємством від реалізації своїх товарів або послуг на протязі певного періоду, а витрати – як витрачання на виробництво реалізованих на протязі певного періоду товарів або послуг. Тому прибуток, на їх думку, являє собою перевищення доходів над витратами.

Варто звернути увагу на трактування сутності прибутку таких американських вчених як Дж. Бернес, Т.Дворкін та Е.Річардс, які розглядають максимізацію прибутку як головну мету діяльності суб'єкта господарювання. Це спричинено тим, - зазначають автори, що саме максимізація прибутку

призводить до ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства. Підприємства, які ефективно використовують обмежені ресурси, мають змогу здійснювати продаж своєї продукції за нижчими цінами ніж їх конкуренти, і за рахунок більших обсягів збуту отримувати більші прибутки [12, с. 50].

Фр.Роберт, Б. Бернанк та Д. Коландер також велику увагу приділяють сутності та значенню прибутку. Вони зазначають, що у кожній фактичній економіці товари та послуги вироблені більшістю організацій, які переслідують силу силенну різних мотивів. Однак, для більшості підприємств головним мотивом їхньої діяльності є отримання прибутку для їх власників. Прибуток є різницею між сукупними доходами, отриманими від реалізації продукції, та всіма витратами – явними і неявними [13, с. 139; 14, с. 247].

Таким чином, на основі вище викладеного ми переконались, що на сьогоднішній день немає єдиної думки щодо природи та сутності прибутку. Наведені визначення, безумовно, мають право на існування. Проте їхніми основними недоліками є те, що вони розглядають або лише механізм формування прибутку, або ж визначають інформацію, яку він характеризує. Тому, жодне з даних визначень не може претендувати на абсолютність та потребує подальшого удосконалення.

На нашу думку, прибуток варто розглядати як сукупність економічних відносин між підприємцями-власниками факторів виробництва та найманими працівниками, які виникають з приводу виробництва, розподілу та обміну виготовленої продукції з метою отримання додаткової вартості, та являє собою різницю між отриманими доходами та відповідними їм витратами, і є джерелом утворення господарських засобів, інвестиційної та інноваційної діяльності.

Нагадаємо, що на формування прибутку як фінансового результату діяльності підприємства впливають фактори зовнішнього та внутрішнього впливу. Так, до зовнішніх факторів відносять економічні (спад економіки та погіршення життєвого рівня населення, кон'юнктура ринку, інфляція, недосконалість нормативно-правової бази), політико-правові (лобіювання інтересів окремих політичних сил, політична нестабільність), науково-технічні, демографічні, соціально-культурні, екологічні та ін.

До факторів внутрішнього впливу належать виробничі (забезпеченість підприємства виробничими потужностями, технологією і обладнанням), конкурентність, система менеджменту підприємства, престижність на ринку, постачальницько-збутова та природоохоронна діяльність, соціальні умови праці та побуту та ін.

Тому, як свідчить практика, визначення фінансових результатів діяльності потребує якомога повнішого врахування впливу усіх факторів на прибуток підприємства. Це пов'язано в першу чергу із тим, що прибуток являється найважливішим критерієм успішної роботи будь-якого підприємства. По-друге, з тим, що у складних фінансово-економічних умовах господарювання загострюються практичні аспекти щодо правильності визначення фінансового результату підприємств. Тому кожне підприємство повинне докладати значних

зусиль, щоб провести якомога глибший аналіз прибутку та забезпечити виконання обґрунтованих оптимальних рішень щодо його формування, розподілу та використання. Особливе місце в цьому контексті відведено факторному аналізу прибутку, який дозволяє не тільки визначити основні фактори його формування, але і кількісно оцінити вплив кожного з них на величину прибутку, виявити причини та розробити заходи з їх усунення.

На сьогоднішній день вироблено низку методик щодо факторного аналізу прибутку суб'єктів господарювання. Серед них найбільш відомими є наступні: спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, індексний спосіб та ін. Однак, проблема полягає в тому, що до сьогодні не визначено, яка ж із зазначених методик дає найбільш об'єктивні результати.

У закордонній практиці широко застосовується методика факторного аналізу прибутку, що базується на розподілі витрат та постійні та змінні та на категорії маржинального доходу. На відміну від методик аналізу прибутку, які застосовуються на вітчизняних підприємствах, система директ-костинг забезпечує системний підхід до вивчення факторів зміни прибутку, що дозволяє повніше враховувати залежність між показниками та точніше вимірювати їхній вплив на результат, що так необхідно для управління процесом формування прибутку.

Для того, щоб визначити найбільш оптимальну методику факторного аналізу прибутку суб'єктів господарювання проведемо розрахунок впливу основних факторів на суму прибутку одного із провідних підприємств олійнопереробної галузі ВАТ «Соняшник» способом абсолютних різниць та за допомогою маржинального аналізу. Для цього подамо вхідні дані у табл. 1.

Використовуючи дані табл. 1 проведемо вплив основних факторів на суму прибутку методом ланцюгових підстановок.

Зміна прибутку в результаті зміни обсягу реалізації та структури продукції складає: $\Delta\Pi(\text{ОРП, ЧПі}) = 7136,32 - 12189,07 = -5052,75 \text{ тис. грн.}$

Таблиця 1. Вхідні дані для факторного аналізу прибутку від реалізації продукції ВАТ «Соняшник», тис. грн.¹

Показники	План	План, перерахований на фактичний обсяг продажу	Факт
Виручка від реалізації продукції без ПДВ, акцизного збору та ін.	33546,75	19635,79	33645,71
Собівартість реалізованої продукції	21357,67	12499,47	21405,42
Прибуток від реалізації продукції	12189,07	7136,32	12240,29

Зменшення суми прибутку підприємства на 5052,75 тис. грн. можна пояснити зменшенням обсягів перероблення насіння соняшнику та насіння

¹ Вхідні дані про діяльність підприємства «Соняшник» є реальними, однак в контексті вимог законодавчих документів про конфіденційність інформації назва підприємства є умовною.

ріпаку. Фактичний обсяг перероблення насіння соняшнику порівняно із запланованим зменшився на 42,85%, по переробленні насіння ріпаку – на 23,76%. Відповідно змінилася і структура реалізованої продукції.

Знайдемо вплив лише обсягу продажу на суму прибутку підприємства: $\Delta\Pi(OPP) = 12189,07 \times (-41,87\%) / 100 = -5103,79 \text{ тис. грн.}$ Далі визначимо вплив структурного фактора: $\Delta\Pi(ЧПi) = -5052,75 - (-5103,79) = 51,038 \text{ тис. грн.}$

Тобто, з проведених розрахунків видно, що зменшення обсягів реалізації призвело до зменшення суми прибутку ВАТ «Соняшник» на 5103,79 тис. грн., а зміна структури реалізованої продукції, – навпаки, до збільшення на 51,038 тис. грн. розрахуємо вплив зміни повної собівартості на суму прибутку:

$$\Delta\Pi(Cв) = 12499,47 - 21405,41 = -8905,95 \text{ тис. грн.}$$

Зміну суми прибутку за рахунок зміни відпускних цін розрахуємо наступним чином: $\Delta\Pi(Ц) = 33645,71 - 19635,79 = 14009,92 \text{ тис. грн.}$

Відповідно загальна зміна суми прибутку в результаті впливу факторів першого рівня підпорядкованості становить 51,21 тис. грн.

Ці ж самі результати можна отримати використовуючи інші вітчизняні методики факторного аналізу прибутку, однак акцентуємо увагу на специфіці маржинального аналізу.

Особливістю даної методики є те, що при визначенні впливу факторів на величину прибутку від реалізації продукції до уваги береться розподіл повної собівартості продукції на постійні та змінні витрати, що в результаті дає більш точні оцінки для складання реалістичних прогнозів та планів на майбутнє.

Відмітимо, що при аналізі прибутку за методом директ-костинг застосовують модифіковану формулу визначення прибутку:

$$\Pi = K(Ц - Зв) - Пв, \quad (1)$$

де, K - обсяг реалізованої продукції, $Ц$ – ціна за одиницю продукції, $Зв$ – змінні витрати на одиницю продукції, $Пв$ - постійні витрати на весь обсяг реалізації.

Маржинальний аналіз дозволяє визначити зміну суми прибутку підприємства за рахунок кількості реалізованої продукції, ціни, рівня постійних і змінних витрат. Розрахунок впливу факторів на суму прибутку з використанням маржинального аналізу проведемо на основі даних табл. 2.

Таблиця 2. Вхідні дані для проведення маржинального аналізу прибутку ВАТ «Соняшник»

Показники	Вид продукції			
	Насіння соняшнику		Насіння ріпаку	
	План	Факт	План	Факт
Обсяг реалізації, тн	195,373	111,654	10,566	8,055
Ціна реалізації, грн.	159,26	282,52	230,14	260,86
Собівартість виробу, грн.	101,44	179,95	145,66	163,04
В т.ч. питомі змінні витрати, грн.	60,37	130,0	70,61	117,79
Сума постійних витрат, тис. грн.	8023,969	5577,117	792,978	364,488
Прибуток, тис. грн.	11296,466	11452,35	892,615	787,94

Розрахунок впливу факторів на зміну суми прибутку від реалізації кожного з наведених видів продукції показали, що зміна прибутку при переробленні насіння соняшнику склала 155,885 тис. грн., при цьому зменшення обсягу реалізації вплинула на зменшення прибутку на 8278,97 тис. грн., підвищення відпускних цін, навпаки, призвело до зростання суми прибутку на 13762,47 тис. грн., зростання змінних витрат спричинило зниження на суму 7774,46 тис. грн. і зменшення частки постійних витрат – до збільшення прибутку на 2446, 85 тис. грн.

Щодо перероблення насіння ріпаку можемо зазначити, що прибуток зменшився на суму 104,67 тис. грн. Відповідно зменшення обсягів перероблення призвело до зменшення прибутку на 400,57 тис. грн., зростання ціни – до зростання на 247,44 тис. грн., збільшення питомої ваги змінних витрат призвело до зменшення суми прибутку на 380,03 тис. грн., і зниження постійних витрат на перероблення насіння спричинило зростання прибутку на 428,49 тис. грн.

Таким чином, загальна сума прибутку ВАТ «Соняшник» зменшилась на 51,21 тис. грн., в тому числі за рахунок зміни кількості реалізованої продукції прибуток зменшився на 8679,55 тис. грн.; за рахунок зростання відпускних цін – зріс на 14009,92 тис. грн., за рахунок зростання питомих змінних витрат – зменшився на 8154,5 тис. грн.; за рахунок суми постійних витрат – зріс на 2875,34 тис. грн.

Отже, за рахунок спаду виробництва і, як наслідок, зменшення обсягу реалізації продукції і підвищення її собівартості підприємство отримало менше прибутку на 51,21 тис. грн.

Здійснивши факторний аналіз прибутку ВАТ «Соняшник» різними методиками, ми дійшли висновку, що маржинальний аналіз дозволяє досліджувати і кількісно вимірювати не лише безпосередні, а й опосередковані зв'язки та залежності. Використання цієї методики дозволяє ефективніше керувати процесом формування прибутку. Однак це можливо тільки за умови організації планування та обліку витрат підприємств за системою директ-костинг, яка передбачає групування витрат на постійні та змінні.

Висновки. Таким чином, ми вважаємо, що прибуток виступає головною метою та основним стимулом розвитку підприємницької діяльності. На його формування, розподіл та використання впливає низка внутрішніх та зовнішніх факторів, серед яких значну увагу слід приділяти зміні обсягів реалізації продукції, структурі реалізації, собівартості одиниці продукції та відпускної ціни. З метою своєчасного та повного відображення впливу зазначених факторів на прибуток підприємства необхідно забезпечити проведення якісного аналізу, який дозволив би досліджувати, якісно та кількісно вимірювати не лише безпосередні, але й опосередковані зв'язки та залежності.

Наукові дослідження показали, що найоптимальнішою з усіх відомих на сьогодні методик факторного аналізу прибутку підприємства є методика маржинального аналізу. Використання цього методу в фінансовому аналізі

підприємств дозволить виділити в окремі фактори впливу на прибуток постійні та змінні витрати, а також дозв

олить більш ефективно управляти процесом формування та використання прибутку від господарської діяльності.

Література

1. Ман Т. Богатство Англии во внешней торговле. «Меркантилизм». – М.: Соцэкгиз, - 1935. – 375 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причине богатства народов.–М.: Прогресс, 1989.–Гл. 6
3. Рикардо Д.Сочинения. – М.: 1955. – 432 с.
4. Бланк И.А. Управление прибылью. – К., 1998
5. Савицька Г. В. Аналіз економічної діяльності підприємств: Навч. посібник – 3-тє видання, випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668 с. (Вища освіта ХХІ століття)
6. Турило А.М., Зінченко О.А. Теоретико-методологічні підходи до визначення прибутку підприємства як фінансової категорії//Актуальні проблеми економіки. – 2008. - №3. – С. 109
7. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник – К.: «Каравела», 2003. – 432 с.
8. Верхоглядова Н.І, Ядронський Д.М. та Іваннікова Н.А. Економіка підприємства. Навч. посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 384с.
9. Мазаракі А.А. та ін. Економіка торгівельного підприємства. Підручник для вузів. (Під ред. проф. Н.М. Ушакової) – К.: «Хрещатик», 1999. – 800 с.
10. Федоренко В.Г., Діденко О.М. та Руженський М.М., Уткін О.Ф. Політична економія: підручник/За наук. ред. д.е.н., проф. В.Г Федоренка, - К.: Алерта, - 2008. – 487 с.
11. Фішер С., Дорнбуш Р. та Шмалензи Р. Экономика: пер. с англ. со 2-го изд. – М.: «Дело ЛТД», 1993. – 864 с.
12. Law for business. A James Barnes, J D Terry Morehead Dworkin, J D Eric L Richards, J D. All of Indiana University. IRWIN MC GRAW-HILL, 2000, - 1167p.
13. Frank Robert H., Ben Bernanke. Principles of economics. McGraw-Hill Irwin 2001, - 834p.
14. Colander David C. Microeconomics/ David C. Colander.–4-th ed. McGraw-Hill, -2001, -480p.

Summary

Profit as a central category in the enterprise economy./Shaforst Y. P.

In the article author reviews the main approaches to defining the essence of profit as the main indicator of business, the main factors that the company in its value. The attention to selecting the optimal method of factor analysis of profit.

Key words: income, external and internal factors influence factor analysis of income, fixed and variable costs, gross income.